

מצרים

כמה מספרים שפורסמו בשבועות האחרונים בעתונות המצרית מעידים על מידת הנאתה של מצרים ממאמצי המלחמה של הקיסרות הבריטית. הוצאות הצבא האימפריאלי במצרים עלו במשך שנת 1940 ל-17 מיליון ל"ש; ההוצאה גדלה מחודש לחודש, ובסוף השנה הגיעה לשלושה מיליון ל"ש לחודש. כאן המקום להעיר, ששיא ההוצאה החדשית של צבאות בעלי הברית ב-1918 היה—שני מיליונים וחצי מיליון ל"ש לחודש. בו בזמן שכל ארצות העולם, בין הלוחמות ובין הניטרליות, מוכרחות להעלות את מסייהן, הצליחה מצרים להוריד את נטל המסים, בפרט מעל החקלאים. ב-1939 הוקם במצרים מיניסטרוני לשירות סוציאלי—ותקציבו השנתי נקבע לחצי מיליון ל"ש.

הממשלה האנגלית קנתה את כל יבול הכותנה המצרית של שנת 1940 בסך 19.000.000 ל"ש. ראש הממשלה המצרית חוסיין סירי פחה הודיע, כי קיבל מאת הממשלה האנגלית הסכמה פרינציפיונית לקניית יבול 1941.

«אס-סיראט» מודיע מאלכסנדריה, שהחברה המצרית להקמת בית-חרושת לנייר השיגה את כל המכונות והמכשירים הדרושים, ובקרוב יוכל בית-החרושת להתחיל בעבודתו. לפי דברי העתון יוכל המפעל הזה לספק את צרכי מצרים «וכל שכנותיה». אין העתון מפרט, מה הם סוגי הנייר שבית-החרושת עתיד ליצור.

«אל-אהראם» מודיע, שראש הממשלה המצרי חוסיין סירי פחה נשאל בסינט שלוש פעמים על סיבת מאסרו של עלי מאהר פחה, מי שהיה ראש ממשלת מצרים בשנות 1938/9 ואחד מפעילי הועידה הארץ-ישראלית בלונדון באביב 1939. חוסיין סירי פחה ביקש זמן של שבועיים למתן התשובה.

«דילי טלגרף» הלונדוני מודיע שמיניסטרו- החוץ הבריטי, אנטוני עידן, נפגש ערב צאתו את מצרים עם ראש כיתת הסינוסים שיך מוחמד אל אדריסי. הסינוסים יושבים בעיקר בלוב האיטלקית, והשיך עצמו בא למצרים כפליט לאחר דיכוי המרד הסינוסי נגד שלטון איטליה בלוב.

«אל-אהראם» מסוף אפריל מוסר, כי חוסיין סירי פחה, ראש ממשלת מצרים, מבלה את רוב זמנו במיניסטרוני-החוץ ובמיניסטרוני-ההגנה. כמו כן נפגש ראש הממשלה עם צירי תורכיה, אפגניסטן ואירן; שלוש מדינות אלו הן שותפות להסכם סעד-אבאד; בקשר לזה יש לציין שראש הממשלה לא נפגש עם צירה של השותפת הרביעית להסכם הנ"ל — עירק.

«אל-בלאד» ה ב ג ד י מודיע, כי סטודנטים ערבים במכללה המצרית בקהיר הקימו «ארגון תרבות», שמטרתו לאמץ את הקשרים התרבותיים בין ארצות ערב. בראש הארגון עומד העסקן המצרי הפאן-ערבי עבד אר-רחמן עזאם. חברי הארגון הם בני אי, סורים, עירקים ומקצתם מצרים.

«אס-סיראט» מודיע מקהיר, כי הגברת דגיס מוצירי-יהודיה ממשפחת אלי מוצירי-תרמה שלושים ואחד אלף לאי למטרות חינוך. התורמת התנתה, שמספר התלמידים היהודים שיהנו מן המתנה יהיה שווה למספר התלמידים המוסלמים. המלך פארוק העניק לתורמת אות כבוד.

עירק

העתונות המצרית מפרטת את הרכבה של ממשלת רשיד עאלי אל-כילאני. לקבינט שלו נכנסו כמיניסטרים—ראש המטה הצבאי הכללי (גנרל אמין נפי), מפקד היחידות הממוכנות

גנרל פהמי סעיד), מפקד האויריה (גנרל מחמוד סולימאן) וראש מחלקת ההגנה הלאומית (אסמעיל נאמק פחה).

העתונות האנגלית והצרפתית במצרים מציינת, כי הצבא העירקי, על ציודו ותחמושתו, נוצר אך בכוח הסכומים הניכרים ששולמו לממשלת בגדד על ידי חברת הנפט העירקית (כריטית בעיקרה). הציוד לצבא עירק נשלח ברובו מאנגליה, והממשלה העירקית טרם שילמה את כל מחירו.

כפי שמתברר מהעתונות האנגלית שהגיעה לארץ, תמכה הצירות העירקית בלונדון בראשית המהפכה בעירק בממשלתו של רשיד עלי אל-כילאני. הצירות העירקית שלחה חוזר לעתונות האנגליים, בו הודיעה «שהעוצר (עבדול-אילה) מעל בתפקידו», והוסיפה כי «ממשלת ההגנה הלאומית תחת ראשותו של רשיד עלי נהנית מאמונו של הצבור».

«אל-אהראם» מוסר, כי ציר עירק באנקרה הודיע לממשלת תורכיה, לאחר ההפכה בעירק, כי ממשלת רשיד אל-כילאני רוחשת ביחס לתורכיה ולבריטניה את רגשות האהדה המסורתיים. הציר הוא אחיו של רשיד-אל-כילאני...

«דילי סלגרף» הלונדוני מגלה, פי אנטוני עידן, בהיותו במצרים הציע לתופיק אל סווידי, מיניסטר-החוץ העירקי בממשלת טהא אל האשמי, שעירק תפסיק את קשריה הדיפלומטיים עם איטליה. כידוע, לא הוציאה ממשלת טהא אל האשמי הצעה זו לפועל.

רדיו טהרן מאיץ בממשלת עירק לבוא לידי הסכם עם אנגליה. הרדיו האירני מדגיש שבעירק נמצאים לפחות שלושה מאות אלף אזרחים אירניים, ואין הממשלה האירנית יכולה להתייחס בשוויון-נפש לנעשה בעירק. חלק ניכר מהמוסלמים השיעיים בעירק קשורים, כידוע, באירן השכנה.

«אר-דיפאע» מודיע מרבת-עמון, כי לאחר הפיכתו של רשיד עלי אל-כילאני עזב הקונסול של עבר-הירדן את בגדד וחזר לרבת-עמון.

סוריה

«אל-מוקטם» מ-14 באפריל מוסר, כי מפעל זיקוק הנפט בטריפולי אין ברכתו רבה. המפעל מייצר לא יותר מארבעים וחמשה טונות בנוין ליום, ואלה מספיקים בקושי לצרכי הצבא הצרפתי. את מלאי הנפט השמור לבית-הזיקוק מעריך העתון ככמות «שאינה מספיקה לבית-הזיקוק ליותר משנה אחת».

«אל-מוקטם» מ-12 באפריל מודיע, כי בין הערבים בסוריה גדלה תנועת ההגירה לאמריקה. קבוצות המהגרים מפליגות דרך בצרה לניו-יורק. אם כי הוצאות הדרך עולות כעת 230 דולר-אין זה מעכב. העתון הגיל מוסיף, שגם «ביתר הארצות הערביות» ניכרת השאיפה להגר לאמריקה, אך אין הוא מפרט את שמות הארצות האלה.

חבש

«איבנינג סטנדרט» הלונדוני כותב: «עכשו לאחר שעיקר פעולתנו לשחרור חבש נגמרה, הרשו השלטונות לאמור משהו על איש-צבא בריטי אשר אירגן וניהל את ההתקוממות החבשית נגד האיטלקים בהצלחה מרובה כל כך. קצין זה חישל בשעתה את פעולת הגרילה הנגדית בארץ-ישראל שביצרה את הכנופיות. הוא לא הגיע עדיין לגיל של ארבעים; קומתו בינונית, ושערותיו בהירות; יש בו כמה תכונות-רוחניות ופיזיות - המזכירות את לורנס. בימי מלחמת איטליה-חבש 1935/6 שרת בסודן, וכבר אז שער, שלא רחוק הזמן בו יבואו הבריטים לשחרר את החבשים, והוא עצמו החליט להתמסר לכך; למד את הדיאלקטים של סודן וחבש והחל לאמן את היחידות הסודניות בתכסיסי מלחמה זעירה. הכשרונות שהראה במלאכה זו גרמו להעברתו לארץ ישראל, וכאן זכה להישיגים מפליאים ולאדהה מצד כל אלה שהכירוהו».

המזרח התיכון בעתונות האנגלית

העתון הלונדוני «סטר» מסכם את מאמרו בשאלות המזרח התיכון במשפטים אלו: «כל עוד בריטניה שליטה במזרח התיכון שלטון צבאי מוחלט, אין לשער שהמנהיגים הערבים ינסו לטפח את הקשרים עם הצד השני. מנהיגים אלה יש להם חוש מפותח למה שמועיל ולמה שאינו מועיל. הסכנה הגדולה ביותר לאנגליה – היא חולשה: חולשה במאמץ המלחמה הכללי וחולשה ביחסים עם הערבים».

במאמר על המצב במצרים כותב «מנצ'סטר גרדיאן»: «המצרים רוצים ברובם לעמוד מהצד במלחמה, אולם אין להוציא מכאן את המסקנה, שמצרים לא תלחם בשום תנאים... המצרים הם אנטי-איטלקים ואין להם כל אשליות בדבר מגמותיו האמתיות של מוסוליני בהכריו על עצמו כ«מגן האיסלם». אף-על-פי-כן, מוזר הדבר, שיש קצת אנשים במצרים, שעם כל התנגדותם לאיטלקים הרי הם משערים, שיוכלו לבוא לידי הסכם של-כבוד עם גרמניה».

«טיימס» מאמצע מרס כותב: «נוכחותו של אנטוני אידן במצרים היא בלי ספק דבר בעתו. בחוגי המסחר הבריטיים במצרים מורגשת חרדה ידועה לגבי יחסו של הפרלמנט המצרי למפעלי «הזרים». אם כי הממשלה המצרית מעידה על יחסה הידידותי לזרים ולעסקי הזרים, אין הד לדבר בפרלמנט המצרי, המאשר פעם בפעם חוקים המכוונים אך ורק לגרום תקלות למפעלי הזרים. והרי יש לציין כי מעולם לא היתה מצרים חייבת תודה לאנגליה במידה רבה כל כך כמו עכשו. הבריטים לא בלבד שהם מגינים על אדמתה אלא הם גם קנו את כל יכול הכותנה המצרית שלולא זה עלול היה ללכת לאיבוד; כידוע, נעשתה הקניה במחירים גבוהים למדי. כעת מתנהל מו"מ בדבר מכירת יכול-הכותנה הבא, אם כי אין בקניה זו משום תועלת רבה לבריטיים... ואנשי-הצבא הבריטיים מוציאים במצרים לפחות שלושה מיליונים לייש לחדש».

ה«טיימס» כותב על המאורעות בעירק:

«המרד אורגן ע"י עסקנים סוניים בבגדד, המשתמשים בסיסמאות פאן-ערביות. אולם אין סיבה לחשוב שלתנועה זו יש תמיכה במחוז בצרה, ובין האוכלוסים השיעיים, המהווים את רוב תושבי עירק». ה«טיימס» מגין על עוצר עירק, עבדול-אילה, בפני האשמות הצירות העירקית בלונדון (שהזדהתה עם רשיד-עאלי), ואומר בין שאר דבריו: «חטאו של נסיך זה הוא, כנראה, בזה שאינו מתיחס באמון לדיקטטורה של גנרלים, ואף על פי שהוא עצמו הנהו בן למשפחה סונית – אינו נוטה, בכל זאת, ללכת בדרך אותה אינטליגנציה בגדדית המוכנה לדחוק את רגלי המוסלמים-השיעיים».

«סקוטסמן», העתון העיקרי של סקוטלנד, מודיע, שהדיר חיים וויצמן פנה רשמית לממשלה הבריטית בהצעה, להרשות ליהודי ארץ-ישראל להקים צבא-הגנה מתנדב על יסודות דומים לאלה של צבא צרפת החפשית ושל הצבא הפולני. «מנצ'סטר גרדיאן» פרסם מאמר בשם «הבטליונים האבודים», בו הוא עוסק באפשרויות של ריכוז אלפי מתנדבים יהודים לצבאות בעלי-הברית במזרח התיכון. הוא מציין שאפשרויות אלו לא נוצלו שלא באשמת היהודים.

המזרח התיכון בעתונות הודו

«סטיטסמן» היוצא בקלקוטה (בשפה האנגלית) תומך ברעיון של יצירת יחידות צבא עבריות בארץ-ישראל. וזו לשונו: «ארץ-ישראל מלאה כעת יחידות צבא מכל מצי לאומים – הודים וצ'כים, פולנים וצרפתים, אנגלים ואוסטרלים. הדעה האומרת, שהיהודים אינם גזע צבאי היא כוזבת, כשם שכוזבת הדעה שאין הם מסוגלים להיות חקלאים טובים. ארץ-ישראל נתנה הוכחה מספקת ליכלתם בשטח זה».

«טיימס אוף אנדיה» כותב: «אם היטלר יחליט לחדור למזרח דרך תורכיה, תתפוס שוב ארץ-ישראל מקום מרכזי במערכות העולם. במקרה זה יהא גורל ארץ-ישראל חשוב מאוד להודו, כי שם יתרכז עיקר ההתנגדות לפלישת הנאצים למזרח».